

den Rechts- te niet aus ter and aus tischen Ap- schliken en- zant einen nunt, schon Jahve, dein atte er sich

niets, wat ntwickeling Hammurabi- heid, dan Sina's wet n alle men- en daar- is, ok met te

kenne ich, l des Codex on der Gott- lat.

rs dan de rking van " dat door het dogma r Morische

ker op dit met te ver- n Hammu- de Godde- er verliept

O.

te Generale gende Ge- ing voor te der emeriti- veduwen en ulaire tot de

ve regeling KIII D. K.

Aan ergaderingen rde Kirken

Broeders!

em heeft, zie- met, het in zake de weduwen en len te dezer tenende met en en Zuid- port en de es dezer ve- ene rege- te begijnen deze een half kennis van

missie van "vondigde" de voorstel- elijk al de ren worden ook bij de hoeverre de g naar Art. d te nemen. men onder- k benoemde vragen: te verzorging en weezen ar de cijfers

Classis eene g naar Art. elijk? n verenigen ag Fonds te en maatstaf jaarlijksche

verband met ve te doen- Pastorieën afgezekend, rken in uwe

Classis bij lig gesteund der Hulpbe- gend percen-

5 pct. 8 " 10 " 12 " 14 "

arb. 15 " ? nding dezer noodige be- en eventueel

l, en breng uwer e. k. r behandelde 1904 in het n.

K. geldt een reformeerde aan de vele kome.

te ere onzes t gelijheid gting onzer ceen, over- selen.

rale Synode ok op uwer 200 teedere

langen den olen.

uemoed:

Secretaris.

pendenten ontangen,

H. Donner, Dr. W. H. s plaats ge-

dan worden zij beleeft verzocht hiervan ten spoedigste kennis te geven aan den secretaris Dr. Renkema.

Gaarne vestigen wij op deze circulaire de aandacht der kerken.

De regeling door de Middelburgsche Synode getroffen, heeft zeker dit ernstige vraagstuk een stap verder op den goeden weg gebracht. Maar het kan kwalijk ontkend worden, dat het ideaal nog niet is bereikt, en voor menige zwakke kerk de thans opgelegde taak in de praktijk te zwaar blijkt.

Zal de commissie, door de Synode benoemd, met een doeltreffend voorstel tot de kerken kunnen komen, dan is in de eerste plaats noodig, dat de kerken zelf de meest volledige inlichtingen verschaffen.

Eerst dan beschikt de commissie over voldoende bouwmaterial om daaruit een huis op te trekken, dat niet bestemd is om over een paar jaar weder afgebroken te worden, maar dat duurzaam aan de behoefte onzer kerken kan voldoen.

Amerika.

Het is een verblijdend teken, dat ook in Amerika de liefde voor het Calvinisme weer ontwaakt.

Amerika heeft aan het Calvinisme zijn geboorte en zijn vrijheid te danken. De „pelgrimvaders“, die om hun sterc Calvinistische belijdenis in Engeland niet geduld werden, zijn de grondleggers geweest van den machtigen staat, die het oude Europa dreigt te overvleugelen. En al zijn later in den stroom der volksverhuizing deze Calvinistische voortrekkers ondergegaan, toch bleef nog menige trek in het Amerikaanse volkskarakter en zijn staatsinstellingen de heugenis bewaren aan dit glorie-rijdperk uit het verleden.

In Amerika bleef dan ook steeds een kern aan dat Calvinisme getrouw. Terwijl in Europa de kritiek op de Schrift en de ethische theologie steeds meer de vastigheden van het geloof ondermijnde, had men in Amerika nog theologen als Hodges, Strong en Shedd, die de oude banier omhoog hieven. En de exodus der afgescheidenen uit Nederland, waardoor tal van Nederlandsche Gereformeerde Kerken in Amerika ontstonden, die met de Moederkerk in nauw verband bleven, droeg niet weinig tot versterking van deze Calvinistische actie bij.

Onze Gereformeerde broeders in Amerika beschikken dan ook over een uitnemend geredigeerd theologisch tijdschrift: „The Princeton Review“, dat door degelijkheid uitmunt en ons Nederlanders tot een beschaamd voorbeeld kan strekken.

Thans verschijnt weer in nieuw gewaad *The Banner of the Truth*, waarbij als hoofdredacteur zal optreden Dr. Henry Beets, die op de Synode te Arnhem de Gereformeerde Kerk van Amerika vertegenwoordigde en door zijn bezielend spreken, zijn breedden blik, zijn warme sympathetische persoonlijkheid aller liefde en achting won.

Het doel van deze uitgave omschrijft de redactie aldus:

„Dit blad is bestemd om de belangen te dienen van de Christelijke Gereformeerde kerk, zonder dat het daarom uitsluitend het orgaan van een bepaalde kerk wil zijn. Zijn eigenaardig doel zal zijn om de beginselen van het Calvinisme uiteen te zetten, voor te staan en te verdedigen. En het Calvinisme wordt hier niet genomen alleen in zijn engeren zin als een godsdienstig stelsel, maar ook als een alles omvattende levens- en wereldbeschouwing; een levensstelsel. Wij doen dit, omdat wij liefde gevoelen voor het Calvinisme en er vertrouwen in stellen. Wij hebben het lief om zijn onverwrikbare logica, zijn bewonderenswaardige groothed, zijn verheven opvattingen, zijn breedden omvang, maar bovenal omdat wij overtuigd zijn dat het de meest zuivere en meest omvattende opvatting is van de groote levenswaarden van het onfeilbare woord van God, waarvoor we eerbiedig en geloovig ons buigen.

En wij hebben vertrouwen in het Calvinisme, dat het het beste middel is waardoor de wereld kan worden verbeterd, zielen kunnen worden gered en de naam van God kan worden verheerlijkt. Bovendien gelooven wij, dat wat de wereld in het algemeen en het Amerikaanse volk in het bijzonder in deze tijden noodig heeft, is, dat de eeuwige beginselen van het Calvinisme recht worden verstaan en in praktijk gebracht.

Wij beginnen daarom onze taak met een diep gevoel van ontfermdheid onzer krachten, maar ook met een vast vertrouwen op Hem, wien wij toebehooren, wien wij trachten te dienen en aan de degenen, die Hem vrezen, eene banier gegeven heeft, om die op te werpen van wege de Waarheid. (Ps. 60 : 6), 1)“.

1) It will be devoted to the interests of the Christian Reformed Church, yet without being an exclusively denominational journal. Its peculiar aim will be to explain, to advocate and defend the principles of Calvinism. And Calvinism not alone in its narrower sense as a religious system, but Calvinism also as a comprehensive life and world view, a life system. This is done out of love toward Calvinism and of faith in it. We love it because of its massive logic, its stupendous grandeur, its sublime conceptions, its vast compass, above all because we are convinced that it is the purest most comprehensive, conception of the great, vital truths of the infallible Word of God, before which we bow reverently and believably.

And we have faith in it as the best means by which the world is to be bettered, souls saved and the name of God exalted. Besides, we believe that what the world in general, the American nation in particular, is in need of to-day, is the right understanding and proper practice of the eternal principles of Calvinism.

We begin our task with a profound sense of our own insufficiency, but also with firm reliance on Him, Whom we are, Whom we try to serve and Who has given a banner to them that fear Him that it may be displayed because of the Truth. (Ps. 60 : 4).

Uit dit program spreekt een bezieling en liefde voor het Calvinisme, die het hart verwikt.

Moge de Banier der Waarheid lang in deze vaste handen blijven, Amerika's kerken tot zegen en Gods naam tot eere.

Kerkelijk of niet kerkelijk.

Dr. Diermanse van 's-Gravenhage vraagt ons, waarom het verschil in de opleidings-quaestie door ons niet liever met de woorden: kerkelijk of niet-kerkelijk wordt aangeduid, dan met seminaristisch of universitair. Volgens ons drukken beide tegenstellingen toch dezelfde gedachten uit, en er kan onzerzijds dus geen bezwaar tegen bestaan, hierin den van ons gevoelen afwijkenden broederen ter wille te zijn. Te minder omdat deze broederen telkens verklaren, van harte voor de universitaire opleiding te zijn, mits die opleiding maar geheel van de kerken uitgaat.

Gold het hier nu slechts een zekere goedwilligheid jegens de broederen, zoo zou aan de vervulling van deze vriendelijke bede niets in den weg staan. Maar Dr. Diermanse weet te goed, dat achter deze terminologie wel degelijk een beginsel schuilt, en daarom aan dit verzoek niet kan worden voldaan.

De leuze: kerkelijk of niet-kerkelijk opleiding zou den strijd niet zuiver maken, maar vervalschen om tweerlei oorzaak. Vooreerst, omdat onzerzijds steeds is volgehouden, dat er onderscheid moet gemaakt worden tusschen de kerk als instituut en de kerk als organisme. Ook de Vrije Universiteit wortelt in het leven der Christelijke kerk als organisme, en een leuze waardoor de organische band, die tusschen het Christelijk Hooger Ouderwijs en de Christelijke kerk bestaat, ontkend wordt, is daarom onjuist. En het woord *opleiding* en het woord *kerk*, weken hier beide even verwarrend.

Zuiver genomen, is de tegenstelling deze: heeft God aan de geïnstitueerde kerk, d. w. z. aan het ambt, de roeping en taak opgedragen om de theologie als wetenschap te onderwijzen, of behoort de theologie als wetenschap tot het gebied der Hoogeschool, die als vrije organisatie uit het leven der kerk opkomt?

En ten tweede deugt deze leuze niet, omdat daardoor aan het volk de indruk wordt gegeven, alsof de Vrije Universiteit van geen verband met of toezicht van de kerken op de theologische faculteit weten wil. Dr. Diermanse weet uitnemend goed, dat dit niet waar is. De roeping der geïnstitueerde kerk, om en op het gehalte van het theologisch onderwijs wat de zuiverheid der leer betreft, en op de opleiding harer a.s. dienaren toezicht te houden, is door de Vrije Universiteit in den laatste tijd meermaals erkend. De tegenstelling is daarom ook in dit opzicht onjuist; zuiver geformuleerd zou ze moeten luiden: de eene partij wil een opleiding, die uitsluitend en geheel van de kerken uitgaat, terwijl de andere richting een zoodanig verband tusschen de school en de kerken wil, waardoor de kerken genoegzamen waarborg krijgen voor de zuiverheid der belijdenis en de doelmatigheid der opleiding.

Waarbij eindelijk nog komt, dat dit vraagstuk niet eerst nu en in onze kringen aan de orde is gekomen, maar een strijd van eeuwen achter zich heeft, en in dien strijd de woorden universitair en seminaristisch eenmaal burgerrecht hebben gekregen.

Uit de Pers.

Dr. Dijkstra geeft in zijn brieven naar de Zendingkerk van Antiochie weer wat onze naburen noemen een rondblik over het zendings-terrein:

„Glt. — Het is 1904. Een jaar is weer verdwenen in den oceaen der eeuwen. Een jaar dat veel zorgen gaf; zeker wel aan alle onze lezers; maar ik denk hier speciaal aan Zendingdeputaten. De Keucheniuschool zat ons dwars, we wilden zoo gaarne vooruit en wij durfden niet, omdat wij bang waren voor financiële ellende. Ik vroeg aan elken lezer één gulden, maar ik vroeg zeker niet op de rechte manier, ten minste slechts weinigen voldeden aan mijn verzoek. Toen vroeg ik aan de rijkeren elk een bankbiljet, en weer waren er enkelen, die aan dit verzoek voldeden. Deputaten besloten toen een extra collecte te vragen. Aan dit verzoek heb- ben voor zoover ik weet, op het ogenblik dat ik dit schrijf, 450 kerken voldaan en deze collecten hebben een som van ruim 11.000 opgebracht. Bovendien zijn er nog twee of drie meer te verzoeken. De Westerschool ontving 1.000, — een legaat uit Velp bracht 3.000, — op de classis Dordrecht 2 en een extra-bijdrage van 1.000, — samen 7.000. Daar komt nog bij de 1.000, — die ik verzameld heb. Ik ben begonnen met te zeggen: wij moeten 20.000 hebben en nu is er bijna 17.000 bijeen. Prachtig! En waar vinden wij nu de laatste 3.000? — Nog 3.000, — ben ik zeker van, al ben ik nog niet gemachtigd om te zeggen, waar het van daan komt. Ik kom dus nog 1.000, — te kort. Wie zorgt daar nu nog voor? — Gij lie, de Heere heeft onze zorgen zeer verlicht, ons gemoed zeer verzuimd, maar wij hebben toch nog een klein steentje aan onze vleugels, opdat wij niet te hoog vliegen.

Onlangs schreef ik een stukje over de drie talen (Dr. A. zegt liever taalsoorten) op Java en over de kwestie of men in de hooge of lage taal behoort te preken. Ik zei toen: „Spreek hij tot zijn gelijke, of tot iemand die in enkele opzichten zijn meerdere is en in andere zijn mindere is, dan gebruikt hij *madja*“. Dr. A. Kuyper Jr. kwam toen op het verrassend idee, dan moesten wij in die taal preken. Niet in de hooge, niet in de lage, maar in de taal die men tot zijn gelijke spreekt. Toen ik dat las, dacht ik al dadelijk: dat loopt mis! Maar ik dacht ook: Dr. L. Adriaanse is in het land; die zal op dat puntje wel ingaan, want hij is, geloof ik, de eerste missionaris, die in het kromme geprekeerd heeft. De volgende *Fransche Kerkbode* bracht dan ook al een vrij breed opgezet artikel. Voor mij was daarin nimm' de mededeeling, dat inlandische helpers in het kromme en de Zendingen (except de Ger.) in het ngoko preken. Het laatste artikel van Dr. L. Adriaanse handelde over het preken in het ngoko, en dat werd natuurlijk geweerd van de hand.

Dat spijt mij eigenlijk, hoewel ik het verwacht had; want dat was nu net een voorstel in mijn geest. Als de eene kromme wil en de andere ngoko, dan wil ik er liefst tusschen d'or.

Nu kwam Dr. A. Kuyper Jr. met een *brimdelend* voorstel. Is het niet jammer, dat dit nu niet kan

worden aangenomen? Maar ik vrees dat er geen hooger beroep is.

In verschillende bladen vond ik deze dagen een merkwaardig bericht. Gij weet, dat ons iker *Kerkelijke Zending* een tijdlang met een reker schou- deophalen werd begroot. Hervormde en Lutherische broeders beweerden dat een Zendingarbeid, die een een vereeniging van geloovigen uitging, toch ook kerkelijke Zending was; als het nauw stak nog meer dan een Zending van een georganiseerde kerk, want in de kerk waren vele doode leden en de leden van de Zendingvereeniging waren allen mannen en vrouwen, die toonden een warm hart te hebben voor de zaak des Heeren. Zij vormden, zoo redeneerden men, de eigenlijke kerk! Maar het kan verkeeren! Dat hebben wij al geruimen tijd gemeikt, en het volgende stukje doet dat ook weer blijken. Lees maar:

„Tengevolge van een besluit der classis Rotterdam van de Nederlandsche Hervormde Kerk, is door het classicaal bestuur een commissie benoemd, die tot opdracht heeft, na te gaan, hoe er verband gelegd kan worden tusschen Kerk en Zending; of m. a. w. op welke wijze de Nederlandsche Hervormde Kerk zelve door middel harer classis de zaak der ontbreiding van het Koninkrijk Gods het best kan ter hand nemen.

De commissie heeft zich nu met een rondschrij- ven tot de kerkeraaden der Hervormde gemeenten in de classis gewend, om te vernemen, of bij deze colleges instemming wordt gevonden met wat zij op het oog heeft, en of zij bereid zouden zijn, de aandacht hunner gemeenten op deze zaak te vestigen.

Ik ben wel benieuwd wat hiervan komen zal. Voetangels en klemtien liggen er wel in dezen tuin. Daar ontving ik een zijn uitgevoerd boekje, uit gegeven te Londen ter gelegenheid van den zilveren geboortedag van de Medical Missionary Association, waar onze Dr. Scheurer zijn medische opleiding ontvangen heeft, en ook Dr. Esser. In een begel- dead schrijft hij, ik breng ook gaarne hulde aan die nog heracht, ik breng ook gaarne hulde aan die leringheid. De opleiding van Dr. Scheurer moet wel een uitstekende geweest zijn; aan de vrucht kent men den boom.

Toch deden mij al die Engelsche portretten on- aangenaam aan. Er zijn linke gezichten bij. Maar ik heb moeite om kalm te blijven als ik een port- ret van een Engelschman zie. Ik gevoel dan een neiging in mij om te schelden: moordenaars! ver- trappers van recht en waarheid! enz. En zoo mag ik toch niet; ik moet gelooven dat zij (ten minste de Godvrienden onder hen) hebben gemeend Gods een dienst te doen, met de Boeren te onder- werpen. Maar of het is zoo bitter! En het wordt alle dagen bitterder, als men nu nog dagelijks van de ellende leest, die er geleden wordt. Toch wil ik voor de Engelschen bidden: „Vader, vergeef het hun, want zij hebben niet geweten wat ze deden.“ Zoo had onze Heiland immers ook! En met die beide in het hart, dan kan ik te ook nog weer de broederhand toesteken, want er zijn in hun midden toch ook zeker velen, die het oprecht te doen is om de toekomst van het Koninkrijk Gods en die ook een afkeer hebben van alle onrechtvaardig- vergoten bloed, dat ten hemel roept.

Een merkwaardig stukje vond ik in de *Salutatio- Berichten* No. 10. Zending Barth schrijft daar van een Javaanschen mantri goeroe (hoofdder- wijzer) van nog al hoogen stand, die zalig gestor- ven is. De familie wilde hem niet toelaten aan het siekbed, maar br. Barth was zoo onbeleeft om toch tot hem door te dringen en toen werd hij met groote blijdschap door den sieke ontvangen. „Ik voelde een geospand hart en blijdschap was op zijn gezicht te lezen, als hij God woord hoorde of als ik met hem bad.“ Hij had het Evangelie gehoord van de Christenen te Bora, en zoo was ook br. Barth met hem, in zijne geboorte dagen, in aan- raking gekomen. Op het laatste van zijn leven, toen hij reeds bijna stervende was, voerde zijn familie hem nog weg naar Solo, om hem aan den invloed des Evangelies te onttrekken.

Zoo komt op Java ook langzame hand de tijd dat wij de vraag zullen moeten behandelen, of een ongedoopte zalig kan worden. In Engelsch Indië is de vraag al lang aan de orde. Daar zijn hon- derden, die wel gelooven, maar die n e t geen mid- del te bewegen zijn tot dien grooten stap: *den Doop*. Het is gemakkelijk genoeg om er met een franschen slag zich af te maken, en te zeggen: Het Christen- dom van iemand, die de smaadheid van Christus niet wil dragen, is mij niets waard. En het is even gemakkelijk schendingshand te vragen: „Zou dan zoo'n beetje water iemand zalig maken? Maar het is niet gemakkelijk om de vraag te beantwoorden, zoals hij zich in de praktijk herhaaldelijk voordoet. Stelt u voor. Twee mannen, A en B, al ik te noe- men. A geeft om zijn familie en om zijn vrienden zooveel niets en laat zich zonder bewaar doopen. Maar hij merkt niet veel diepte bij hem. B kan zich niet losrukken van vader of vrouw en kinde- ren, hij lijdt er bitter onder, hij bidt er dagelijks om tot den Heere; maar het offer is te groot. Wie van de twee is u het liefste? Bij wien merkt gij het meest van waarachtig Christelijk leven? Wien zegt gij in uw gemoed den hemel toe? Gelukkig het oordeel is in de hand onzes Gods. Maar de vraag: kan een ongedoopte zalig worden? doet zich toch telkens weer voor. Zijn zegt: die geloofd zal hebben en *gelooft* zal zijn.

Op ons zendings-terrein is de vraag vermoedelijk nog niet urgent. Helas!

Vaartwel!

Officiële Berichten.

Classis Meppel.

Op de vergadering dezer classis, gehouden 3 Febr. jl., werd met algemeene stemmen tot den missionarischen dienst des Woords toegelaten de heer D. K. Wielinga, theol. cand. te Kampen, door de kerk van Hoogeveen beroepen om uitgezonden te worden voor den missionarischen dienst op het eiland Soemba.

Namens de classis:

A. VAN DIJK, *scriba*.

Hollandscheveld 6 Febr. 1904.

Kort verslag van de Vergadering der classis Zolle, gehouden 4 Febr. 1904.

1. Dr. Zijp, naar toebeurt praes, opent de vergadering en benoemt Dr. Ploos van Amstel tot assessor en Dr. Elzinga tot scria.

2. Alle kerken zijn vertegenwoordigd.

3. Benoemingen voor de verschillende functies, volgens art. 6 van 't huishoudelijk reglement, worden gedaan.

4. De classe meent nog niet rijp te zijn voor de beantwoording der vragen van de circulaire der 5 deputaten, die door de synode van Arnhem benoemd zijn in zake art. XIII D. K. O., omdat dit stuk op de meeste kerkeraden nog niet is behandeld. Daarom besluit de vergadering, om deze circulaire aan de kerkeraden der kerken in de classe te zenden, om dan op de volgende vergadering te kunnen voldoen aan het verzoek der „5 deputaten“, die daarom verzoekt zullen worden den termijn van beantwoording te willen verlengen tot 15 Mei.

5. De mededeeling der classis Zierikzee, dat zij zich genoodtaakt heeft gezien, om Dr. G. W. H. Esselink, predikant te Zierikzee, voor onbepaal- den tijd in zijne bediening te schorsen, wordt voor kennisgeving aangenomen.

6. De kerk van Zolle wordt opgedragen om Dr. de Bruin, missionair predikant op Soemba, thans met verlof hier te lande, te verzoeken in een der kerkgebouwen te Zolle te willen op- treden.

7. De kerk van Kampen deelt mede, dat zij voornemens is, het protest tegen de 3 collecte

voor de Theol. Fac. der Vrije Universiteit, op de vorige classicale vergadering behandeld, door te zenden naar de e. k. Provinciale Synode.

8. De kerken van Blokzijl en Langeslag wordt advies gegeven in enkele zaken.

9. Als roepende kerk voor de volgende vergadering wordt aangewezen de kerk van Wel- sum, terwijl Dr. Schoonmakers het praesidium zal hebben waar te nemen.

10. De Schuurman sluit de vergadering met dankzegging.

Namens de classis,

M. ELZINGA.

R. I. Scriba.

Kort verslag van de vergadering der Classis Arnhem, gehouden den 27 Januari 1904.

1. Dr. Wielinga, bij toebeurt praes, opent de vergadering, laat zingen Ps. 100 : 2, leest Ps. 106 en gaat voor in gebed.

2. De Credentiaelen worden onderzocht; alle kerken zijn wettig vertegenwoordigd.

3. De notulen der vorige vergadering worden gelezen en goedgekeurd.

4. Dr. v. Schelven deelt mede gewaarschuwd te zijn voor zekeren v. D., voormalig voorpan- ger eener vrije gemeente, die voorgeeft gheen in te zamelen voor de kerk te Duisburg. Met het oog op den financiële noot die kerk zal de classis een circulaire zenden zowel aan kerkeraden als aan particulieren.

5. Een missive van den kerkeraad uit Utrecht inzake de geopperde bezwaht tegen het accord van samenwerking zal beantwoord worden. Een missive van de classis Zierikzee wordt voor kennisgeving aangenomen. Op een verzoek uit Vierssen (Duitsland) om tot de institueering der Geref. kerk aldaar over te gaan, zal geant- woord worden dat den broeders aldaar geraden wordt kerkelijke voeling met Duisburg te zoeken. Een schrijven aan br. Br. te Haricamp zal na onderzoek beantwoord worden.

Aangaande een circulaire van Deputaten voor de regeling der Emeriti enz. zal het oordeel der herbenoemen worden ingewonnen, waarna ze op een vervroegde classis zal worden be- handeld.

6. De boeken der verschillende Deputaten worden nagezien en in orde bevonden.

7. Het rapport der Classicale Deputaten in sake den omalag voor Emeriti enz. zal met verdere toelichting doorgezonden worden naar de e. k. Prov. Synode met verzoek om een billijk verdeling der financiële lasten.

8. De vanatuerbeurten worden aldus geregeld. Duisburg Dr. v. Schelven, Dr. Mulder, Dr. De Gooyer, Nijmegen Dr. De Gooyer, Dr. Notten, Dr. Goudappel, Ruhrort Dr. Goudappel, Wester- voort Dr. Hoekstra, Dr. v. d. Sluis, Dr. De Jong, Zetten Dr. De Jong, Dr. Wielinga, Dr. Mulder.

9. Bij de rondvraag naar art. 41 D. K. worden adviezen gegeven.

10. De e. k. classicale vergadering zal samen komen 6 April.

11. Na psalmgezang en dankgebed wordt de vergadering door Dr. Mulder gesloten.

Namens de Classis,

W. MULDER, *h. t. Scriba*.

1854 16 Juni 1904.

Een halve eeuwfeest onzer Theol. School.

Binnen eenige maanden zal onze Theologische School op een vijftig jarig bestaan mogen terug- zien, waarin de bewijzen van de goede gunst des Heeren onzes Gods vele over haar waren. Wat in haar eerst aan de Chr. Geref. Kerk, daarna aan alle Gereformeerde Kerken in deze landen niet alleen, maar ook daar buiten ge- geven is, weet ieder lid, die in de geschiedenis der Kerken geen onbekende is.

De hernieuwde opbloei van het gereformeerde leven in ons vaderland is voor een niet gering gedeelte vrucht van de Theologische School. In zwakheid begonnen, is ze geworden tot een heerlijke planting, waar nu reeds 500 mannen hunne opleiding mochten ontvangen, die, ieder naar de eigenaardigheid der hem geschonken krachten en gaven, mede gearbeid hebben aan den opbouw van het heerlijke Godsgebouw, waarvan Christus Jezus werkmeester en funda- ment, hoeksteen en kroon is.

Waar nu zulk een feest aan ons gereformeerde volk is geschonken, een feest tot herdenking van de groote zegeningen en weldaden des Heeren onzes Gods — daar kan het niet anders of we moeten er ons toe opgewekt gevoelen om onze dankbaarheid niet slechts in woorden te uiten, maar ook in daden om te zetten.

Vandaar dat na eene vergadering met een aantal broeders uit de onderscheidene provincien, die drie eestondergetekenden zijn opgetreden als algemeen comité, bijgestaan door de mede ondertekende provinciale gedelegeerden, die aan het hoofd staan hunner eigen provincie. Het doel hiervan is: ieder lid der gemeente als zoodanig in staat te stellen eene teengave af te zenden door te teekenen op lijsten, welke door verschillende broederen zullen wor- den aangeboden.

Op deze wijze kan dan een zekere som voor den bijeengebracht, welke op den daartoe vast- gestelden dag aan het College van Hoogleraren der Theologische School zal worden over- handigd. Zoodoende kan dit in staat worden gesteld jongelingen, die daarvoor in de ter- men vallen, in hunne studien te ondersteunen. En juist daaraan is nu een behoefte! Telkens toch komen er aanvragen in, die noodde worden afgewezen. Het halve-eeuwfeest onzer Theo- logische School zij ons dan een nieuwe prikkel om daartoe mee te werken.

Laat ons aanhouden in den gebede, opdat onze Hemeliche Vader de mannen, die aan onze School arbeiden, bekwaam en bekrachtigd door zijnen Heiligen Geest; maar laat ons dan ook door onze feestgave 16 Juni a.s. tot een heerlijken feestdag maken.

Het algemeen comité:

Dr. J. H. DONNER, te *Nieuw-dorp*.

Dr. N. Y. VAN GOOK, te *Halfweg*.

Dr. A. NOORDSTADT, te *Kampen*.

De Provinciale gedelegeerden: Dr. B. van der Werf te Grootgast, Dr. A. Doorn te Franeker, Dr. J. Bakker te Emmen, Dr. L. Smille te Ommen, Dr. G. Keizer te Tiel, Dr. J. Koppe te Bunschoten, Dr. H. Baarnap te Amstelveen, Dr. H. Kouwenhoven Dm. te Leiden, Dr. K. J. van der Veen te Goes, Dr. N. G. Kapteyn te Werkendam.

Buitenland.

Frankrijk. De zaak van den Abt Loisy.

In dit blad deelden wij mede, hoe order Roomsche Godgeleerden, voornamelijk in Frank- rijk, de zoogenaaude nieuwere critiek over de Heilige Schrift gevolgd wordt. Een dergeren

die het verst in deze gingen, is de abt Loisy, die in zijn werken: de Godsdienst van Israël; het Evangelie der kerk; Evangelische studien; het vierde Evangelie, zeer bedenkelijke dingen verkondigd had. De kardinaal aartsbisschop van Parijs achtte het optreden van den abt verderfel-ijk en daarom trok hij naar Rome om zijn invloed bij het Hoog gerechtshof der Heilige Officie te laten gelden, teneinde gedaan te krijgen dat de werken van Loisy op den Index, of op de lijst der verboden boeken zouden geplaatst worden.

Onder den vorigen paus had Loisy machtige vrienden op het Vaticaan, zoodat toen niet kon verkregen worden dat men openlijk tegen hem optrad. De tegenwoordige paus heeft zijn volle goedkeuring gehecht aan het besluit van het Hoog gerechtshof der Heilige Officie, zooda bleek uit een schrijven van den Staatssecretaris van den paus, kardinaal Merry del Val, aan den Aartsbisschop van Parijs. Wij achten het een verblijdend teken, dat de tegenwoordige paus met besltheid optreedt om te toonen, dat Rome geen heel maar verwoesting wacht van de heden- daagsehe bedillers der Heilige Schrift.

Maar hoe houdt zich de veroordeelde abt onder dit alles, zal men vragen? In een inter- view heeft hij verklaard, dat hij alles verwerpt wat te Rome als dwaling verworpen wordt, echter met dien verstande, dat hij niet erkent dat de veroordeelde dwalingen in zijn werken aangetroffen worden. „Ik ben bereid, zoo sprak Loisy, om elke dwaling terug te nemen welke anderen uit mijn boek mochten afleiden, doch zich zelve in hunne verklaring op een stand- punt te plaatsen verschillend van dat, hetwelk ik innaam, toen ik het boek schreef.“ Toen hem echter nader gevraagd werd, of hij ook wilde terugtrekken indien werd veroordeeld, wat hij werkelijk in zijn boek had geleerd, gaf hij ten antwoord: „In dat geval zal ik mijn geweten raadplegen en doen wat dat van mij eischt.“

Indienlaad heeft Loisy zich willen onder- werpen aan de uitspraak van het lichaam, dat de uitgekomen boeken moet keuren. Doch de Fransche abt deed dit onder voorbehoud, dat hij in zijn meening als geschiedschrijver vrij zou zijn. Nog voordat dit bericht per tele- graaf bekend werd, ontving de *Katholische Zet- ting* uit Parijs eene mededeeling, die deed vermoeden dat de abt zich eigenlijk niet zou onderwerpen. In de Fransche pers had men reeds stemmen vernomen, die het uitspraken, dat het schrijven van Loisy aan den aarts- bisschop van Parijs waarbij hij zich onderwierp aan de uitspraak der Heilige Officie, of aan de Inquisitie, niets anders was dan een bloote kennisgeving, dat hij van het oordeel der In- quisitie had kennis genomen.

In zijn antwoord aan den aartsbisschop be- loofde Loisy dat hij ook de Inquisitie zou antwoorden. In dat antwoord heeft volgens de mededeeling der *Katholische Zetting* de abt ver- klaard, dat hij als priester het oordeel der Inquisitie met hoogachtung aanzag, maar als historicus voor de wetenschappelijke uitkomsten voor zijn critische arbeid en methode zijn voorbehoud maakte, al gaf hij toe, dat ook de wetenschap dwalen kan.

Wij kunnen begrijpen, dat dit antwoord te Rome niet is aangenomen. Het maken van een onderscheid tusschen den priester en den man van wetenschap gaat niet aan, en werd daarom terecht door de Roomse Curie ver- worpen. Of de Fransche abt ten slotte het hoofd in den schoot legt zal?

In Duitsland reddden de Roomsche voor- standers der hedendaagsehe schriftcritiek als Schell zich op een andere manier uit de ver- legenheid, wanneer zij door een uitspraak der Heilige Officie in hunne leeringen veroordeeld worden. Zij laten verkondigen, dat het oordeel eener congregatie, ook al is het door den paus bevestigd, niet onfeilbaar is. Daarom heeft het geen kracht om de conscientie te binden, en is men niet verplicht het in zijn binnenste toe te stemmen. Deswege voegt het zich uitwendig er aan te onderwerpen en een eerbiedig stil- zwijgen in acht te nemen.

Zal het nooigt zijn, dat de paus eene nadere verklaring hoe de Roomsche kerk over de Heilige Schrift denkt, „ex cathedra“, geeft? Te recht maakt men in Roomsche k

schien zijn eigen ondergang te bewerken. Reeds als prins had hij zich bij het volk gehaat gemaakt; door, hoewel in de leer der Hervorming opgegroeid, de dwalingen van het pausdom te omhelzen en een Roomsche vrouw te trouwen. Toen hij nu later zelf koning werd, trachtte hij zooveel mogelijk de Roomschen te bevestigen, op een wijze, die geheel met de welstand, ja den godsdienst van den staat, den Protestantischen, te veranderen, en regeerde naar willekeur. Er ontstond een opstand tegen hem, waarvoor hij op vreeselijke wijze wraak nam. Dit deed de verbittering des volks stijgen, die nog toenam, toen hij aan de Roomsche kerk een vrijheid wou geven, die met de staatswet streed.

Daar hij echter geen kinderen had, troostte men zich met de gedachte, dat na des konings dood — hij was niet jong meer — zijn Protestantsche dochters Maria en Anna aan de regering zouden komen. Doch onverwacht hoorde men, dat den koning een zoon was geboren. Vele verklaarden dat dit kind slechts een aangenomen of ondergeschoven kind was, 'twelk later zijns vaders wrok moest voortzetten, en het volk besloot toen, zich aan de dwingelandij van Jacobus te onttrekken.

Hier toe nu wendde men zich tot onze prins Willem III, den voorvechter van het Protestantisme en der vrijheid in Europa. Hij zou het geloof en de vrijheid van Engeland — ja gelijk later bleek van veel meer — redden. Met een vloot en een aanzienlijke krijgsmacht stak hij in zee, landde 5 Nov. 1688 te Torbay in Engeland en werd met gejuich ontvangen. Het schip waarop hij overvoerd droeg het opschrift: „Voor den Protestantischen godsdienst en de vrijheden van Engeland. Je maintiendrai.“ 't Baatte Jacobus nu niet meer, dat hij al zijn besluiten heriep en de vrijheid scheen te willen handhaven. Zelfs het leger en de vloot liepen hem in den steek. Hij moest vluchten naar Frankrijk en werd van den troon vervallen verklaard. Willem en Maria werden uitgeroepen tot koning en koningin van Engeland.

De verdreven koning, die in Frankrijk vriendelijk was ontvangen, beproefde nog wel zijn rijk terug te erlangen maar vergeefs. Hij stierf in Frankrijk in 't jaar 1701.

In dit laatste rijk regeerde toen koning Lodewijk XIV. Deze trotsche, heerschzuchtige en ontuchtige koning had ons vaderland, gelijk we weet, reeds veel kwaads berekend. Hij zag ook niets liever, dan dat de twee Protestantsche mogendheden, Engeland en Nederland, elkaar bestreden, wijl zij daardoor zwak werden, en Frankrijk dan in macht boven hen stond. Hij had koning Jacobus op alle wijs gesteund, ten einde zoo ook in Engeland invloed te oefenen en tevens het pausdom te helpen. Geen wonder dan ook, dat hij den verdreven koning ontving en herbergde, maar ook dat Lodewijk XIV nu zoowel met Nederland als met Engeland in oorlog raakte. Onze prins Willem III is trouwens heel zijn leven door de groote vijand en bestrijder geweest van den Franschen koning en heeft daardoor de vrijheid van geloof en land bewaard.

Er ontstond nu een oorlog met Frankrijk, waartegen Nederlanders en Engelschen samen streidden. Er werd gevochten te land en ter zee. Bij Kaap La Hague werd de Fransche vloot vernietigd. Eindelijk kwam in 1697 de vrede tot stand; te Rijswijk werd die gesloten. Onze prins Willem werd door Frankrijk als koning van Engeland erkend.

Gij ziet vrienden, het was een tijd van groote beweging, ja beroering onder de volken en ons vaderland speelde daarbij een hoofdrol. Er waren echter nog meer landen in betrokken, zoo als de onzer Duitsche naburen. Doch 't zou ons te ver alleiden daarover te spreken. Wat ik nu vertelde was noodig te weten om de reden die ik al noemde, maar doet u ook zien hoezeer in den grond der zaak, ook al deze oorlogen en beroeringen een strijd waren voor geloof en vrijheid, gelijk zoo menig groote oorlog in Europa gevoerd.

Denk maar eens aan den tachtigjarigen in Nederland, den dertigjarigen in Duitschland.

Maar waarheen zouden onze uitgewekenen nu hun schreden wenden?

Na veel overwegens kwam men tot het besluit, dat het best zou zijn naar de Nederlanden te gaan. Daarvoor waren verschillende redenen. Een daarvan was, dat in Nederland thans zoo vele geloofsgenooten woonden, die eveneens Frankrijk waren ontvlucht. Daarbij had graaf De Raye steeds de vriendschap met den Waalschen predikant te Amsterdam onderhouden, en bovendien was Nederland destijds om zoo te zeggen het brandpunt der groote gebeurtenissen, die we zooveel hebben leeren kennen. Wat den graaf en de zijnen nog meer dreef naar ons vaderland te gaan, zullen we later zien.

Er is een oud Hollands gezegde dat luidt: „Wie sonder liefde werd aangenomen, scheydt sonder droefheit.“ Maar de graaf en de zijnen ervoeren nu, dat het laatste ook 't geval kon zijn, al is het eerste niet zoo. En juist dit maakte hun het vertrek uit Denemarken zoo smartelijk, waar ze overigens niets of niemand achterlieten, waarover of over wien ze zouden treuren. Veleer gevoelden althans de graven en haar dochters hun hart verlicht, toen de dag der afreis kwam en het schip gereed lag. De graaf en zijn vrouw echter waren tevens ernstig ja somber gestemd. Zij hadden in Denemarken nog op een schoone toekomst gehoopt en thans was alles voor hen weer even onzeker, als toen zij jaren geleden hun vaderland moesten ontvluchten.

HOOGENBIJK.

Gerestoreerde Gezindheid

Gerestoreerde Kerken.

BEROEPEN: Enter, H. A. Kievits, cand. te Nijkerk. — Harlingen, J. H. Donner, te Nieuworp. AANGENOMEN: Wolvaga, R. J. Aalberts, te Opperdoos.

Nederlandsche Hervormde Kerk.

BEROEPEN: Oisterwijk, A. Pether, te IJpendam. — Lelien, J. G. Knottnerus Jr., cand. te Gaven hage. — Veendam, W. H. Roobol, te Abbeke. — Oudega, G. J. A. Offerhaus, te Groot Schermer. — Winschoten (vac. A. E. van Eerde), A. Heslinga, te Schermer. — Kolhorn, H. J. Engelkes cand. te Groningen. — Bostel, C. M. van Oosterzee, te Medan (Sumatra). — Kampervan, H. A. Heijer, te Staphorst. — Noordbroek, J. H. van Giesse, te Graft.

AANGENOMEN: Haardwijk, L. P. Kooijmans, cand. te N. Helvoet. — Haskerkorne, P. Jonker, cand. te Zoutelande. — Maasdam, K. Altevogt Jr., cand. te Rotterdam. — O. en N. Gastel, C. Brunt, cand. te Bodegraven.

BEDANKT: Vliissingen, J. C. Schuller, te Amersfoort. — Huins c. a. en Drachten, J. A. Bruins, te Knijpe. — Noordbroek en Nieuw Scheemda, Th. H. van der Veen, te Medemblik. — Randwijk en Lakemond, M. Jongebreur, te Jaarsveld. — Heteren, J. L. Tichelaar, te Nijland. — Stadskanaal, L. Reinders, te Berlicum.

Advertentien.

De familie VAN DER GOOT betuigt haren oprechten dank voor de betoonde deelneming, ondervonden bij het overlijden van hare geliefde Moeder, Mej. JOHANNA DE BOER, Wed. van H. VAN DER GOOT.

Nijkerk, Febr. 1904.

L. G. WEISZ & Co.,
Commissionairs in Effecten,
WESTERMARKT No. 21
AMSTERDAM.

BREEBAART'S

Orgelhandel,
DAMRAK 22, b/h. Centraalstation.
Best adres voor Orgels.
Groote Sortering van af f 50.—
Men komte zien.

VERSCHEENEN:

Vrijmaking van den Arbeid

DOOR
J. C. SIKKEL,
Dinnar des Woords te Amsterdam.

Vooraf gaat een schrijven aan den
Welceerwaarden Heer
DS. W. H. GISPEN Jr. te Baarn.
12 1/2 vel royaal f 1.50.

Nog enkele exemplaren zijn voorhanden van:

VAKORGANISATIE
naar Christelijke beginselen.
Prijs f 0.50.

BOEKHANDEL
VOORHEEN
HÖVEKER & WORMSER.
Amsterdam—Pretoria.

Gerestoreerd Gymnasium, te Amsterdam.

Sedert de vorige opgave ontving de Vereeniging voor Voorbereidend Universitair Onderwijs de volgende giften.

Kampen: H. J. V. f 1; E. S. f 1; F. S. f 0.50; J. C. F. f 0.50; D. d. J. f 0.50; E. R. f 0.50; Zwolle: E. R. f 1; H. J. v. L. f 0.50; G. M. f 1; J. J. f 1; J. B. f 1; P. D. f 1; N. N. f 1; R. S. f 1; J. C. G. f 1; D. S. J. v. L. f 1; M. J. v. T. f 1; G. A. B. f 1; H. J. v. d. L. f 1; H. B. f 1; Wed. H. B. f 1; Wed. Z. f 1; R. R. f 1; Putten: L. v. E. f 1; E. v. d. B. f 1; H. f 1; J. V. f 1; H. K. f 1; H. v. D. f 1; G. v. T. K. f 1; C. v. T. K. f 1; Amsterdam: T. f 1; P. A. D. f 2.50; Nijkerk: fam. S. f 2.50; H. v. H. f 1; L. v. H. f 1; H. v. B. f 0.50; A. v. B. f 0.50; H. J. f 1; W. B. f 0.50; L. v. d. P. f 1; W. v. W. f 1; J. v. E. f 1; J. v. A. f 0.50; H. v. R. f 1; K. v. W. f 1; T. v. W. f 0.50; D. v. R. f 1; A. v. H. f 1; J. v. L. f 1; D. P. f 1; W. E. d. B. f 1; J. H. f 1; H. v. L. f 1; dam. v. E. f 1; Wed. v. d. B. f 1; Wed. K. f 0.50; Wed. C. v. D. f 1; Wed. S. f 0.50; Wed. R. v. A. f 1; D. S. J. G. K. f 1; Loosduinen: J. D. C. f 1; J. v. d. W. f 1; H. F. Lam. f 0.50; F. S. f 1; C. T. f 1; T. K. f 0.50.

Naaldijk: J. K. f 0.50; W. F. f 0.50; G. P. f 1; G. S. f 1; L. K. f 0.50; J. v. d. B. f 1; F. V. f 0.50; F. V. f 0.50; J. V. f 0.50; C. v. S. f 1; J. v. d. B. f 1; W. N. v. O. f 0.50; C. G. f 1; S. P. v. O. f 0.50; G. G. v. O. f 0.50; J. v. d. W. f 1; G. v. d. W. f 0.50; W. S. f 1; L. M. f 0.50; Mej. G. V. f 1; Honselsarsdijk: Wed. J. S. f 0.50; A. B. A. f 1; J. B. f 1; A. B. Jr. f 0.50; G. L. f 1; W. V. f 1; J. v. W. f 0.50; A. G. H. f 1; J. M. H. f 1; Wed. P. H. f 1; Voorburg: C. J. S. f 1; D. d. W. f 1; J. d. W. f 1; J. P. f 1; D. K. f 1; D. K. f 2.50; D. f 1; Wed. S. f 1; Utrecht: J. H. d. W. M. f 1; J. D. f 1; D. f 1; J. v. d. B. f 1; J. v. d. A. f 1; J. P. f 1; P. f 1; A. B. f 1; G. v. O. f 1; J. v. F. f 0.50; A. v. d. K. f 1; J. v. d. K. f 1; K. v. d. L. f 1; J. v. d. L. f 0.50; J. v. T. f 1; J. K. f 1; P. M. v. S. f 1; P. A. f 0.50; J. M. f 0.50; W. v. V. K. f 1; J. v. d. K. f 1; M. V. f 0.50; W. v. d. A. f 1; A. v. d. A. f 1; A. v. D. f 2; A. v. N. P. f 1; W. D. f 2.50; C. Z. f 1; A. v. V. f 0.50; M. D. f 1; S. v. d. K. f 1; J. v. d. K. f 1; M. v. B. f 1; J. K. f 0.50; J. v. B. f 0.50; A. v. d. K. f 1; A. v. d. K. f 1; J. D. f 1; P. N. f 2.50; M. v. B. f 1; J. v. B. f 1; J. v. d. M. f 1; P. S. f 1; M. v. B. f 1; P. v. d. B. f 1; Wed. C. v. D. f 0.50; Maassluis: J. W. W. f 1; C. K. f 1; J. S. Dan. f 1; J. D. f 1; B. f 2.50; J. S. Lan. f 1; D. H. f 1; P. S. W. f 1; D. W. f 1; H. J. d. B. f 1; D. f 1; J. v. V. f 1; A. B. f 1; J. B. f 1; W. F. d. B. f 1; Wed. V. f 1; Wed. J. C. f 1; Vlaardingen: K. F. Rm. f 1; J. C. v. S. f 0.50; S. v. d. S. f 1; S. T. f 0.50; D. H. f 1; J. D. B. f 1; H. D. f 2.50; N. N. f 1; T. v. S. f 1; G. v. d. W. f 1; A. v. R. f 1; M. K. f 1; P. v. d. B. f 0.50; M. d. H. f 1; G. P. d. B. f 1; H. d. B. f 2; L. W. f 2.50; J. S. f 1; M. D. Ham. f 1; J. D. f 1; D. v. R. f 0.50; L. D. C. f 0.50; N. N. f 0.50; H. B. f 1; Wed. H. f 1; Overschie: A. V. f 1; J. v. D. f 2.50; A. v. E. f 1; J. P. f 1; M. V. f 1; Weesp: K. F. f 1; L. F. f 0.50; P. B. f 0.50; J. R. f 1; J. K. f 1; J. G. f 0.50; P. d. R. f 1; A. V. f 0.50; J. v. K. f 1; N. d. R. B. f 1; N. d. R. C. f 0.50; C. P. d. R. f 1; J. S. f 1; C. v. d. B. f 0.50; Nederhorst d. Berg: J. M. f 1; H. P. f 1; G. H. E. f 1; Wed. S. f 1; Mej. A. P. f 1; Nichtevecht: Wed. A. v. d. B. f 1; C. R. f 1; K. K. v. V. f 0.50; G. v. V. f 0.50; W. C. K. f 1; G. J. K. f 2. Baarnbrugge: H. v. d. L. f 1.50; H. A. H. f 1; S. J. K. f 1; A. G. f 0.50; C. v. W. f 1; P. d. B. f 1.50; W. v. W. f 1. Loenen a. d. Vecht: M. A. S. f 1; L. v. f 1; J. G. K. f 0.50. Maartensdijk: M. R. f 1; J. v. Z. f 1; L. v. V. f 0.50; B. J. G. f 1; W. v. V. f 1. Vreeland: S. G. f 1; M. B. v. R. f 0.75; Wed. J. d. B. f 3. Cockingen: S. H. f 1; D. f 1; A. H. f 2; A. v. d. N. f 1; D. A. H. f 1; W. J. F. f 0.50. Breukelen: C. H. f 1; K. H. f 1; A. O. f 1; D. A. f 1; J. f 1; A. O. f 1; Mej. J. D. v. D. f 1; H. H. f 2.50; C. v. W. f 2.50; S. H. f 2.50; J. F. f 5. N. B. Niet vermeld zijn hier de bijdragen waarover per quitantie wordt beschikt.

Wed. P. VAN ELK & ZONEN, DAMRAK 60 en DAM 15-17.

Koopen en verkoopen EFFECTEN en vreemde COUPONS. Wisselen Gouden en Zilveren MUNTEN en vreemde BANKNOTEN. Sluiten PROLONGATIEN en BELENNINGEN. Nemen gelden a DEPOSITO tot dagelijks vast te stellen rentekoers.

Amsterdamsche Maatschappij van Levensverzekering,
gevestigd te
Amsterdam, Keizersgracht 547-549,
sluit alle Kapitaals-verzekeringen, Weduwe-pensioenen, Lijfrenten, enz.

KOOTWIJK'S SCHOLEN.

Bede om hulp.

Op onze beide scholen mogen 180 kinderen onderwezen worden naar den eisch van Gods Woord, maar ook heeft het Bestuur voor de salarissen van twee hoofd- en twee hulponderwijzers te zorgen.

Voor de instandhouding van onze scholen is f 3500 in het jaar noodig. Na aftrek van de subsidie moet dus voor f 2400 gezorgd.

Kootwijk, een algemeen bekend arme Gemeente brengt tegenwoordig aan schoolgeleiden, contributien en collecten circa f 1000 bijeen.

De resterende f 1400 moet dus door giften van vrienden in ons land gevonden en anders kunnen de scholen niet blijven bestaan.

Vroeger mochten wij bijna geregeld in dit blad een reeks van giften vermelden en nu gaan er weken voorbij dat er geen enkele gift te vermelden is. Het schijnt dat de vrienden Kootwijks scholen vergeten of denken dat die geen steun meer behoeven, waarin zij zich, bijkans bovenstaande mededeeling, vergissen.

Wij komen tot u met de dringende bede: Vergaet Kootwijks Scholen niet.

Het Bestuur,
Ds. J. H. HOUTZAGERS, voorz.
D. HULLEMAN, secr. penningm.

Kootwijk, Febr. 1904.

Eet NU Kaas.
Malsch en vet, 3 st. EDAMMERS samen
to Pond, fr. ha. f 2.25 na postw. of Remb.
D. DE BUNJE-DITMAR, Leeuwarden.

Vrije Universiteit.
In dank ontvangen:
Voor de Vereeniging:
Aan Contributien:

Door de Erven C. Verhoeff te Achtienhoven f 67.50; door den heer C. Adriaanse te Helder f 25; door Ds. J. Ozinga te Werkendam f 47; door den heer J. Kranenburg te Enkhuizen f 50; door Ds. A. Boekenoggen te Apeldoorn f 13; door den heer J. W. Koning te Leiderdorp f 3.50; door den heer J. Wolfsingel te Schiedam f 205.20.

Aan Collecten: (voor de Theol. faculteit): Van de Geref. kerk te Doornburg f 4.60; van idem te Buitendijk f 11.70; van idem te Buitendijk f 32.25; van idem te Kollum A f 7.17; van idem te Kollum B f 22.49; van idem te Augustinusg. a. f 5; van idem te Twijzel f 1.88; van idem te Kooten f 1.49; van idem te Kestrum f 0.99; van idem te Gerkelooier f 8.95; van idem te Westergest f 9.13; van idem te Veenwoudsterwal f 4.10; van idem te Oostmeer f 2.12; van idem te Arnhem f 7.12; van idem te Domburg f 3.64; van idem te Grijpkerke f 16.50; van idem te Kondekerke f 15.61; van idem te St. Laurens f 3.05; van idem te Middelburg C f 40.63; van idem te O. en W. Soaburg f 10.26; van idem te Vlissingen B f 11.04; van idem te Vrouwepolder f 4.50; van idem te Smilde B f 3.06; van idem te Haulerwijk f 1.94; van idem te Borge f 2.70; van idem te Zuidlaren f 6.21; van idem te Appelscha f 7.91; van idem te Een f 0.29; van idem te Gasselster Nijveen f 7.47; van idem te Roden f 3.65; van idem te Vries f 4.46; van idem te Vroomshoop f 10.50; van idem te Delft f 38.71; van idem te Serooskerke (W) f 15.25.

Aan Schenkingen:
Door den heer D. v. d. Herberg te Anjum, van de Geref. Jongel. vereen. geconcentreerd op haar 38e jaarteest f 7.40; door den heer C. Verhage te Middelburg, van C. J. f 1.60; door den heer P. Goudappel te Delft f 1; door Ds. H. W. van Loon te Amsterdam van Mej. N. N. f 10;

S. J. SEEFAT,
Penningmeester.

Hilversum.

Is verschenen en dus weer verkrijgbaar, het steeds gewilde en beroemde boek:

HET ONGELOOF,

de grootste krankheid van onzen tijd, in haar Oorsprong en Geneezing, door
DAVID NELSON.

Met een voorwoord van Ds. W. H. GISPEN, te Amsterdam.

Zevende druk, 268 bladz.
Prijs f 1.40, in prachtband f 1.80.

Kampen.
J. H. BOS.

VEREENIGING ter bevordering van Christelijke Lectuur.

Verzonden aan de leden dezer Vereeniging voor 1904 als eerste uitgave voor jaargang 1904:

BESCHAVING

DOOR
FR. BETTEX.

De leden dezer Vereeniging betalen jaarlijks f 5.— en ontvangen daarvoor van elke in dat jaar verschijnde uitgave der Vereeniging een exemplaar gratis, tot een gezamenlijke waarde van minstens f 5.— Bovendien heeft ieder lid recht om in den loop van het contributiejaar uit den catalogus der Vereeniging ingenaamde boeken tot een bedrag van f 5.— te ontfangen. Ieder lid betaalt dus f 5.— en ontvangt voor minstens f 10.— boeken.

Men vrage den catalogus aan.
BOEKHANDEL
VOORHEEN
HÖVEKER & WORMSER.

Amsterdam.
Pretoria.

Het PACKARD-ORGEL

geniet de hoogste onderscheidingen. Zoowel vakgenooten als musici hebben hetzelve onderzocht en zijn eenparig in hunne aanbevelingen.

Steds groote sortering voorhanden bij
G. A. GOLDSCHMEDING,
Warmoesstraat 141 en Keizersgr. 305, AMSTERDAM.

Oude instrumenten worden ingeruild. Catalogi op aanvraag.

Groningsche Hypotheekbank voor Nederland,

Gevestigd te GRONINGEN.
OUDE BOTERINGESTRAAT No. 72, hoek MUURSTRAAT.
Telefoon Intercomunaal No. 674.

Maatschappelijk Kapitaal f 1,000,000.

Commissarissen: Prof. Mr. D. P. D. FABRIS, J. H. DE WAAL MALEFIJT, A. W. SCHIPPERS, Jhr. H. A. WTTWAALL VAN STOEETWEGEN, H. LUKING, Mr. P. DIRLEMAN, E. G. WENTINK.

Raad van Toezicht: J. BOUWES, Jhr. TERPSTRA, Mr. H. VAN DER VEGTE.

Geeft uit 4 pCt. Pandbrieven,
koers 100 pCt. in stukken van f 1000.—, f 500.—, f 100.— en f 50.—, verkrijgbaar ten kantore der Bank, bij alle Agenten en Effectenhandelaren. Inlichtingen geven te Amsterdam de H.H.: L. G. WEISZ & Co. Westermarkt 21 en RADIUS en DANE, Keizersgracht 207 (Hilversum, Torenlaan 56); te Rotterdam de heer H. DANE, Haringvliet 49.

De Directie:
M. BROUWER, Mr. W. SWITTERS, F. J. BOLT.

Onderlinge Nederlandsche Hypotheekbank,

te Groningen, Jacobijnestraat 18.

Onze 4 pCt. Pandbrieven, met winstaandeel, zijn thans verkrijgbaar tegen den koers van 99 1/2 pCt.

De Directie:
BOMERS.
VAN SWINDEREN.

TER PERSE om eerstdaags te verschijnen:

VIER UWE VIERDAGEN.

MEDITATIEN
voor de Christelijke Feestdagen,
DOOR
Dr. A. KUYPER.

Prijs . . . f 1.90; in stempelband . . . f 2.40.

Amsterdam.
Pretoria.

BOEKHANDEL
VOORHEEN
HÖVEKER & WORMSER.

Bij J. H. KOK te Kampen verschenen heden het 1ste Stuk van:

De volheid des Tijds,
2de deel.

De Lijdensgeschiedenis
in 25 Leervredenen door
Ds. H. HOEKSTRA.

Prijs f 0.80.

Dit werk zal verschijnen in 4 stukken a f 0.60, die achter elkander het licht zullen zien, zodat het 4e Stuk nog vóór het a.s. Paaschfeest verschenen zal zijn. Het 4e Stuk is bij alle wettige Boekhandelaren voorhanden.

OORLOG RUSLAND-JAPAN

VOORHANDEN:
OORLOGSKAART van den Japanschen Russischen Oorlog, met op de keizerlijke uitscheping van alle weermiddelen der beide natien 60 Cents

Kaart van Oost-Azië 30 "
Kaart van Oost-Azië 15 "
FLEMMING, Kartevan Oost-Azië 65 "

Postzending na ontvangst van postwissel met 5 Cents verhooging voor portokosten.

BOEKHANDEL
voorheen HÖVEKER & WORMSER.
Amsterdam, Kalverstraat 154.

HOMOEOPATHISCHE APOTHEEK

van **ALBERT SOMMER,**
Amsterdam, Heiligenweg, hoek Singel.

Grootste Verlichting in Nederland.
Voor Asthmajders: BERS Bougies en Siga-
retten; onoverwinnelijk succes en goedkoop.

HENSELS TONICUM voor zenuwlijders,
per fl. f 1.20.

HAMMELIS SUPPOSITORIES, tegen aambeien, per doos f 1.25.

Spiegelversterktabletten, per doos f 0.75.

ARNICA HAAROLIE, tegen het uitvallen van het haar, per fl. f 0.80 en f 1.20.

Huisapotheken met handleiding f 5.50.
Franco en gratis prijzcoupons en brochures.

B. WESTERA,

Uitgever,
Nijverdal.

Verschenen bij den Uitgever K. LE COINTRE te Middelburg:

DE ROEMTAAL HENS KLAGENDEN.

Dankdagleerrede (Tijdschrift).
van Ds. M. F. VISSER,
te Oostkapelle.

Prijs 15 Cent, fr. p. p. 17 1/2 Cent.
(Uitgave ten voordeele eener aldaar op te richten Chr. school.)

Dr. WAGENAAR zegt van deze leerrede in de Zuid. Kerkbode o.m.: „Een vloeiend wel-sprekende preek, die zich aangenaam laat lezen.“

Voor de vernieuwing en herstelling van kerk en pastorie te Hollum kwam ongeveer het tiende deel van het benodigde in, te weten:

Van de kerk te Nijkerk, (Vel.) f 5; Leeuwarden f 25; Anjum f 11; Delfshaven f 2.50; Buitendijk f 3.50; Maasland gev. id. coll. f 10; Leiden id. f 5; Harlingen id. f 1; Velp (A) f 5; Reitsum f 7.50; Middelstum f 45.30; Joure f 12.25; Snaarwoude f 7.10; Blija f 5; Lemmer f 5; Oosthem f 7.85; Hoogeveen f 5; Leek f 8.35; Krabbendam f 5; Amsterdam gev. id. coll. f 1; Marum id. f 1; Oldebroek id. f 1; Katw. a. Zee, gift f 2.50; Tiel. J. v. P. f 2.50; en voorts van Ds. G. M. te H. f 2.50; van S. te Am. f 2.50; M. H. F. te H. f 2; D. J. A. W. te K. f 1; N. N. te E. f 1.50; Jonged. Ver. te A. f 5.50; N. N. te H. f 4.50; Wed. H. te Z. f 2.50; D